

Секція: Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Лещук Г.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва

Прикарпатського інституту ім. М. Грушевського

Міжрегіональної академії управління персоналом

м. Львів, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ: ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА

В умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів вітчизняної економіки особливо актуалізуються проблемні питання ідентифікації рівня інвестиційної привабливості й інвестиційного потенціалу регіонів та забезпечення їх комплексного соціально-економічного розвитку, що у свою чергу зумовлює необхідність дослідження регіону як важливого суб'єкта економічних відносин, координатора соціально-економічного розвитку й каталізатора ділової активності та розгортання інвестиційних процесів, формування сприятливого підприємницького середовища на основі ефективної регіональної політики. Інвестиційна діяльність регіонів є одним з вагомих інструментів соціально-економічної політики держави, що особливо спрямована на формування сприятливого інвестиційного клімату та створення на його основі механізмів для збільшення відповідних ресурсів та їхнього ефективного використання.

Питанням активізації інвестиційних джерел економічного розвитку та зростання соціальних стандартів регіонального рівня присвячено чимало наукових праць таких учених і практиків України, як Бойко Є. І., Борщевський В. В., Данилишин Б. М., Долішній М. І., Гаврилук О. В., Герасимчук З. В., Другов О. О., Лукінов І. І., Макогон Ю. В., Петкова Л. О., Пила В. І., Попов В., Семів Л. К. та ін. В той же час, незважаючи на вагомі напрацювання, проблема

забезпечення належного інвестування у системі соціально-економічного розвитку регіону та питання формування з інвестиційних джерел чинників економічного зростання, особливо в умовах економічної кризи, залишається актуальною, оскільки проведені дослідження не охоплюють низку як теоретичних, так й практичних аспектів вирішення даного питання у реальних умовах соціально-економічного регіонального розвитку регіонів.

При дослідженні даної проблематики особливу увагу доцільно зосередити на правовому полі, яке не в повній мірі сприяє здійсненню регіональної інвестиційної політики, унеможлиблює реальний вплив місцевих органів на інвестиційну діяльність. Законодавчі рамки, у межах яких місцеві органи можуть якоюсь мірою сприяти підвищенню інвестиційної привабливості – з одного боку, надто розмиті й нечіткі, що створює поле для самодіяльності, – це повноваження сприяння інвестиційній діяльності на території району, області, а з іншого боку, є досить обмеженими – це стосується повноважень затвердження місцевих програм приватизації, регулювання земельних відносин, внесення пропозицій про створення вільних економічних зон тощо.

Оцінюючи можливості реалізування інвестиційної діяльності на регіональному рівні, слід зважати на інвестиційний клімат регіону, тобто на: інвестиційний потенціал – наявність ресурсів та об'єктів інвестування та інвестиційний ризик – чинники, що стримують потенційних інвесторів від здійснення капіталовкладень. Інвестиційний потенціал регіону – це максимальні можливості регіону щодо раціонального залучення та використання інвестиційних ресурсів з врахуванням природно-геополітичних та соціально-економічних передумов для здійснення інвестиційної діяльності з метою досягнення сталого розвитку регіону [1].

При цьому, асиметрія рівнів соціально-економічного розвитку регіонів України зумовлює необхідність вироблення диференційованого підходу до розробки на регіональному рівні політики стимулювання ефективного притоку інвестицій. Однак існує загроза перебирання центром на себе повноважень щодо розподілу капіталовкладень, що не сприяє усуненню асиметрії

регіонального розвитку. Вважається, що головною метою регіональної інвестиційної політики є стабільний соціально-економічний розвиток регіону на основі оптимального використання інвестиційних ресурсів. Досягнення цієї мети потребує не лише нарощування інвестиційних ресурсів, а й підвищення економічної і соціальної ефективності їх використання шляхом спрямування на інноваційний розвиток виробництва, на створення високопродуктивних робочих місць, розвиток інфраструктурного середовища. В умовах трансформаційної економіки основними напрямками регіональної інвестиційної політики на сучасному етапі є: контроль над інвестуванням в найважливіші об'єкти; зміна джерел фінансування інвестицій, заміщення бюджетних асигнувань ресурсами приватних інвесторів; перехід на нові організаційні форми і економічні методи керування інвестиційними проектами [2, с. 8].

Сучасна парадигма економічного розвитку України повинна передбачати широке використання інвестиційного потенціалу регіонів з урахуванням особливостей їхнього розвитку. Основним напрямом регіональної політики має стати підвищення ролі регіонів як господарюючих одиниць, що здатні самостійно реалізовувати масштабні інвестиційні проекти. Стимулювання інвестиційного забезпечення економічного розвитку регіонів повинно ґрунтуватись на комплексі правових, організаційних, наукових, фінансових та інших заходів, спрямованих на досягнення розвитку регіонів на основі здійснення економічно обґрунтованого, ефективного інвестування відповідно до проголошених пріоритетів розвитку шляхом поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному і регіональному рівнях, максимально ефективного використання інвестиційного потенціалу регіонів [3].

Слід також відмітити, що у системі соціально-економічного розвитку регіону стимулювання інвестиційного забезпечення охоплює різноманітні методи впливу, зокрема: оптимальне застосування податкових пільг через пільгові податкові ставки, відстрочку сплати податків, тимчасове звільнення від

податків; застосування методів прискореної амортизації; методи залучення вільних коштів населення для фінансування регіональних програм та проектів; страхування депозитних вкладів населення; створення пайових інвестиційних фондів з розміщенням цінних паперів серед населення; поширення облігацій позики місцевих органів влади; пільгове кредитування інвестиційних інститутів, підприємств реального сектору економіки; використання гарантій для розвитку регіональної інвестиційної інфраструктури; пряме бюджетне фінансування регіональних інвестиційних проектів; участь обласної адміністрації у створенні регіональних інвестиційних фондів, позиково-гарантійних, венчурних інноваційних фондів, страхових, лізингових та консалтингових компаній.

Підвищення ефективності інвестиційного стимулювання можливо досягнути також за допомогою створення портфеля національних проектів регіонального розвитку і використання проектно-орієнтованого механізму державного інвестиційного стимулювання. Портфель національних проектів - це сукупність інвестиційних проектів та програм, робіт, пов'язаних між собою і спрямованих на досягнення максимальної ефективності управління фінансовими ресурсами для забезпечення стратегічних цілей регіонального та державного розвитку, що в свою чергу дозволяє задіяти перспективний інструмент залучення інвестицій у регіональний розвиток – державно-приватне партнерство [4, с. 16].

Таким чином, для підвищення ефективності управління інвестиційним забезпеченням соціально-економічного розвитку регіонів необхідно: імплементація ефективного централізованого державного та регіонального прогнозування, планування і регулювання інвестиційних процесів; підвищення ефективності управління централізованим фінансовим ресурсом у частині запровадження критеріїв, формалізованого алгоритму визначення та розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам; розширення державно-комерційної форми участі бюджетного ресурсу в реалізації інвестиційних програм регіонального розвитку; розширення компетенції регіонів щодо

формування синдикованого бюджетного ресурсу; удосконалення податкової системи в частині посилення її стимулюючої ролі з диференціацією за типами територій; розроблення реалістичних регіональних програм розвитку; активізація реформування міжбюджетних відносин у напрямі збільшення доходної частини місцевих бюджетів; оптимізація організаційно-економічного інструментарію залучення та супроводження іноземних інвестицій; стимулювання розвитку середнього та малого бізнесу; розвиток регіональних промислових (інноваційних) кластерів; запровадження практики вільної економічної зони регіонального (територіального) рівня; створення системи регіонального (муніципального) кредитування недержавних інвестиційних проєктів; розроблення узгоджених між собою інноваційно-інвестиційних стратегій на державному та регіональному рівнях; формування та реалізація комплексної інноваційно-інвестиційної політики регіонів, збалансованої за стратегічними цілями їх соціально-економічного розвитку.

Література:

1. Ткачук В.Р. Організаційний механізм формування та нарощування інвестиційного потенціалу регіону: автореф. дис... канд. ек. наук: 08.00.05 / В.Р. Ткачук; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю.Кондратюка. – Полтава, 2008. – 19 с.
2. Беленький П. Ю. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону / П. Ю. Беленький, В. І. Шевченко-Марсель, О. О. Другов. – Львів, Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2012. – 129 с.
3. Веселовська О.Є. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку старопромислових регіонів : автореф. дис... канд. ек. наук : спец. 08.00.03 / О.Є. Веселовська; Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Київ, 2010. – 22 с.
4. Тарангул В.І. Бюджетне стимулювання регіонального розвитку в Україні: автореф. дис... канд. ек. наук: 08.00.08 / В.І. Тарангул; Чернігівський нац. технологічний університет. – Чернігів, 2015. – 24 с.